

Metodický materiál

Výpočet sobášnych tabuliek

Metodický materiál, ktorý popisuje výpočet sobášnych tabuliek.

Táto práca bola vytvorená v Inštitúte informatiky a štatistiky Bratislava. Jej text je možno použiť len po príslušnom citovaní.

Práca neprešla jazykovou úpravou.

Obsah

Úvod	4
Podrobné sobášne tabuľky	5
Skrátené sobášne tabuľky	7
Literatúra	8

Úvod

Sobášne tabuľky patria do súboru tabuliek života spolu s úmrtnostnými tabuľkami, tabuľkami plodnosti a rozvodovými tabuľkami. Sú vhodným nástrojom na popisovanie procesu uzatvárania manželstva.

Je možné počítať viaceré varianty sobášnych tabuliek (výpočet prebieha vždy oddelene pre jednotlivé pohlavia):

- V závislosti od rodinného stavu sa počítajú sobášne tabuľky pre slobodné, rozvedené alebo ovdovené osoby.
- Podľa veľkosti vekového intervalu sa počítajú sobášne tabuľky podrobné (pre jednotky veku) alebo skrátené (pre vekové intervaly väčšie ako 1).
- Ak berieme pri výpočte sobášnych tabuliek do úvahy len proces sobášnosti a odhliadame od udalostí, ktoré znemožňujú uzatvorenie sobáša, hovoríme o jedno-výstupných sobášnych tabuľkách. V opačnom prípade hovoríme o viacvýstupných sobášnych tabuľkách. Z viacvýstupných sobášnych tabuliek sa najčastejšie využívajú troj-výstupné, kde sa ako prekážka pre uzavretie manželstva berie do úvahy úmrtie a sťahovanie.

Podrobné sobášne tabuľky

Údajovou základňou pre výpočet podrobných sobášnych tabuliek sú údaje členené podľa pohlavia, rodinného stavu a jednotiek veku. Do výpočtu vstupuje počet osôb podľa pohlavia, rodinného stavu a jednotiek veku (${}^jP_x^i$), počet sobášov podľa pohlavia, rodinného stavu a jednotiek veku (${}^jS_x^i$) a v prípade viacvýstupných sobášnych tabuliek aj počet zomrelých podľa pohlavia, rodinného stavu a jednotiek veku (${}^jZ_x^i$) a migračné saldo podľa pohlavia, rodinného stavu a jednotiek veku (${}^jM_x^i$), pričom i = pohlavie, j = rodinný stav, x = vek. Sobášne tabuľky sa počítajú pre vek od 15 do 49 rokov.

Základom pre zostavenie podrobnej sobášnej tabuľky je pravdepodobnosť uzavretia manželstva medzi vekom x a $x+1$ (${}^jq_x^i$).

Pre jednovýstupné sobášne tabuľky:

$${}^jq_x^i = \frac{{}^jS_x^i}{{}^jP_x^i}$$

Pre trojvýstupné sobášne tabuľky:

$${}^jq_x^i = \frac{{}^jS_x^i}{{}^jP_x^i - 0,5 \cdot {}^jZ_x^i + 0,5 \cdot {}^jM_x^i}$$

Pravdepodobnosť uzavretia manželstva slúži na výpočet tabuľkového počtu sobášov (${}^jd_x^i$) a tabuľkového počtu osôb (${}^jl_x^i$). Pri výpočte týchto charakteristík sa postupuje podľa nasledovných vzorcov (platia pre jednovýstupné aj viacvýstupné sobášne tabuľky):

$${}^jd_x^i = {}^jl_x^i \cdot {}^jq_x^i$$

$${}^jl_{x+1}^i = {}^jl_x^i - {}^jd_x^i$$

Za východiskový teoretický počet osôb na začiatku úmrtnostnej tabuľky (${}^jl_{15}^i$) sa volí počet 100000. Hodnoty ${}^jl_{15}^i$ až ${}^jl_{50}^i$ udávajú tabuľkový počet osôb príslušného pohlavia,

rodinného stavu a veku. Po predelení príslušnej hodnoty ${}^j l_x^i$ číslom 1000, dostaneme percentuálny podiel týchto osôb v príslušnom veku. Hlavným výstupom sobášnej tabuľky je hodnota ${}^j l_{50}^i$, ktorá udáva počet osôb vo veku 50 rokov (z počtu 100000), ktoré by pri zachovaní úrovne sobášnosti neuzavreli manželstvo, t.j. zachovali si svoj pôvodný rodinný stav.

Hodnoty ${}^j d_{15}^i$ až ${}^j d_{49}^i$ udávajú tabuľkový počet sobášov. V tabuľke sú uvedené aj relatívne tabuľkové počty sobášov ${}^j dd_x^i$. Ide o pomocné hodnoty, ktoré udávajú podiel tabuľkových sobášov pre jednotlivé veku v percentách.

$${}^j dd_x^i = \frac{{}^j d_x^i}{\sum_{x=1}^{49} {}^j d_x^i}$$

Dôležitým ukazovateľom sobášnej tabuľky je priemerný vek pri sobáši od veku x (${}^j V_x^i$), t.j. priemerný vek pre sobáše uzatvorené v príslušnom veku a vyššom. Prvá hodnota (${}^j V_{15}^i$) je priemerným vekom pri sobáši pre celú populáciu príslušného pohlavia a rodinného stavu.

$${}^j V_x^i = \frac{\sum_{k=x}^{49} k \cdot {}^j S_k^i}{\sum_{k=x}^{49} {}^j S_k^i} + 1$$

Skrátené sobášne tabuľky

Výpočet skrátených sobášnych tabuliek je analogický ako výpočet podrobných sobášnych tabuliek, len namiesto údajov členených podľa jednotiek veku vstupujú do výpočtu údaje za vekové skupiny (x), ktoré charakterizujú stav jednotlivých ukazovateľov od veku x do veku $x+n$, kde $n>1$. Najčastejšie sa používajú 5-ročné vekové intervaly.

Pre výpočet počtu sobášov pre pohlavie i , rodinný stav j a vekovú skupinu x platí:

$${}^j S_x^i = \sum_{k=x}^{x+n} {}^j S_k^i$$

Pre výpočet ostatných vstupných údajov platia analogické vzťahy.

Postup výpočtu skrátených sobášnych tabuliek je nasledovný:

Pravdepodobnosť uzavretia manželstva pre pohlavie i , rodinný stav j a vekovú skupinu x (t.j. medzi vekom x a $x+n$):

Pre jednovýstupné sobášne tabuľky:

$${}^j q_x^i = \frac{{}^j S_x^i}{{}^j P_x^i}$$

Pre trojvýstupné sobášne tabuľky:

$${}^j q_x^i = \frac{{}^j S_x^i}{{}^j P_x^i - 0,5 \cdot {}^j Z_x^i + 0,5 \cdot {}^j M_x^i}$$

Výpočet ďalších charakteristík je rovnaký pre jednovýstupné aj viacvýstupné sobášne tabuľky:

Tabuľkový počet sobášov:

$${}^j d_x^i = {}^j l_x^i \cdot {}^j q_x^i$$

Tabuľkový počet osôb:

$${}^j l_{x+1}^i = {}^j l_x^i - {}^j d_x^i$$

Literatúra

Pavlík, Z., Rychtaříková, J., Šubrtová, A.: Základy demografie. Academia, Praha, 1986.

Preston, S.: Demography. Blackwell Publishers Ltd., Oxford, 2001.

Roubíček, V.: Úvod do demografie. CODEX Bohemia, Praha, 1997.

Srb, V., Kučera, M., Růžička, L.: Demografie. Svoboda, Praha, 1971.

Tabulky sňatečnosti svobodných za roky 1961-1988. Federální statistický úřad, Praha, 1989.

Vydal **Inštitút informatiky a štatistiky**
Dúbravská 3, 842 21 Bratislava

V edícií: **Dokumenty**

Pod číslom: **34**

Vedúci redaktor: **Ing. Boris Vaňo**

Výkonný redaktor: **RNDr. Ján Mészáros**

Počet strán: **9**

Počet výtlačkov: **20**

Tlač: **Inštitút informatiky a štatistiky Bratislava**

56-2000-D/34